

MUZIČKA AKADEMIJA

ZLATKO JURIC

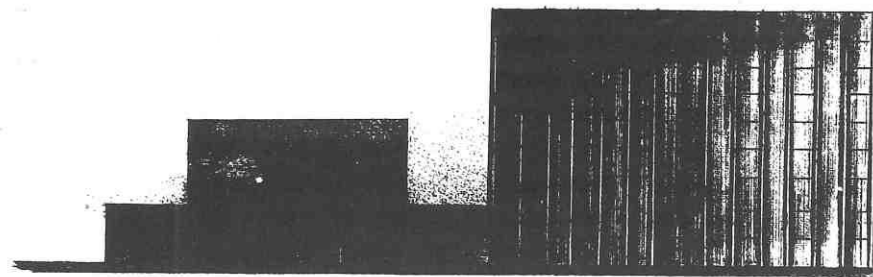
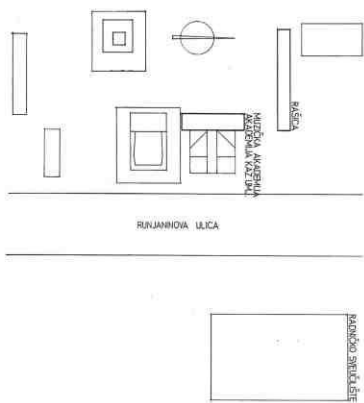
Priča o nastojanjima da se institucije državne uprave i javnost uvjere o potrebi izgradnje nove zgrade Muzičke akademije podugačka je, a cjelokupan tijek događaja mogao bi poslužiti kao ogledalo za odslikavanje odnosa državne administracije prema kulturnim i sveučilišnim institucijama građanskog društva. Razdoblje druge polovice 19. stoljeća i početka 20. stoljeća odlikuje precizna i jasna svijest o značenju takvih institucija u nužnom procesu stvaranja nacionalne metropole. Jedan od ključnih dokumenata jest Grahor-Bedekovićeve Generalna regulatorna osnova iz 1865. godine, gdje je jasno postavljena opća koncepcija. Istodobno su precizno definirane kulturne, gospodarske i političke ustanove, koje treba osnovati i sagraditi im zgrade da bi Zagreb imao pravi značaj nacionalne metropole. Izgradnja zgrade Hrvatskoga glazbenog zavoda u Gundulićevoj ulici br. 6 godine 1876. prema projektu arhitektonskog i graditeljskog poduzeća Grahor i Klein i dogradnja na broju 6a iz 1895. prema projektu arhitektonskog ateljea Šafranek i Wiesner samo je neposredno provođenje već prije postavljenih ciljeva. Obje zgrade sve do oko 1920. potpuno zadovoljavaju postupno povećavanje broja studenata i sve izvođačke potrebe. U razdoblju između dva rata dolazi do razdvajanja Muzičke akademije i Hrvatskoga glazbenog zavoda. Obje zgrade ostaju u posjedu Hrvatskoga glazbenog zavoda, a Muzička akademija postaje podstanar koji sklapa ugovor o najmu prostorija za održavanje nastave. Broj studenata raste no prostor još donekle zadovoljava. Istodobno se upotrebljava za održavanje koncerata, jer je dugi niz godina bio jedini prikladan prostor u Zagrebu. Poslije drugoga svjetskog rata počinje prostorni kolaps. Proforski zbor Muzičke akademije uporno šalje poruke o potrebi gradnje nove zgrade, ali otprilike četrdesetogodišnje nastojanje nailazi na potpuno nerazumijevanje državne administracije. Odnos obilježava nepostojanje bilo kakve svijesti o potrebi kulturnih institucija u društvenom životu. To vrijeme neprekidnog nastojanja pojedinaca i profesorskog zbora da uvjeri najbližu okolinu u potrebu i opravdanost gradnje nove zgrade Muzičke akademije može se podijeliti na nekoliko razdoblja.

U prvom razdoblju, od 1955. do 1959. godine, traži se lokacija za buduću gradnju. Rasprava započinje zajedničkim prijedlogom rektora prof. Franje Lučića i prof. arh. Alfreda Albinija s Arhitektonskog fakulteta da se ispita mogućnost gradnje na Vranicanijevoj poljani na Strossmayerovu šetalištu ili na Mažuranićevoj trgu iza zgrade "Kola" i "Sokola". Arhitekt Zdenko Kolacio, direktor Zavoda za urbanizam grada, otklanja obje

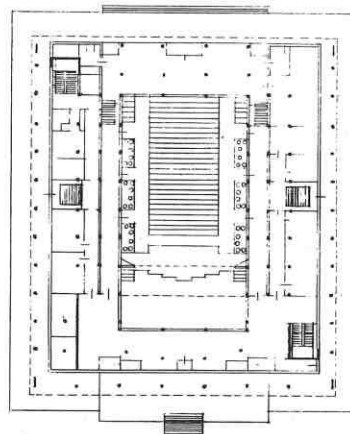
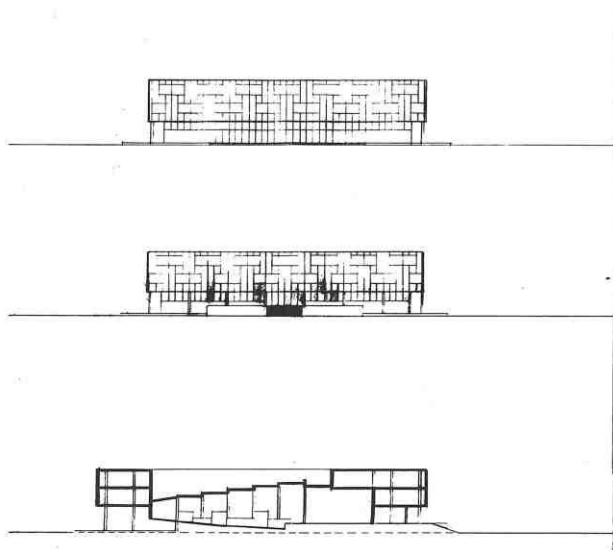
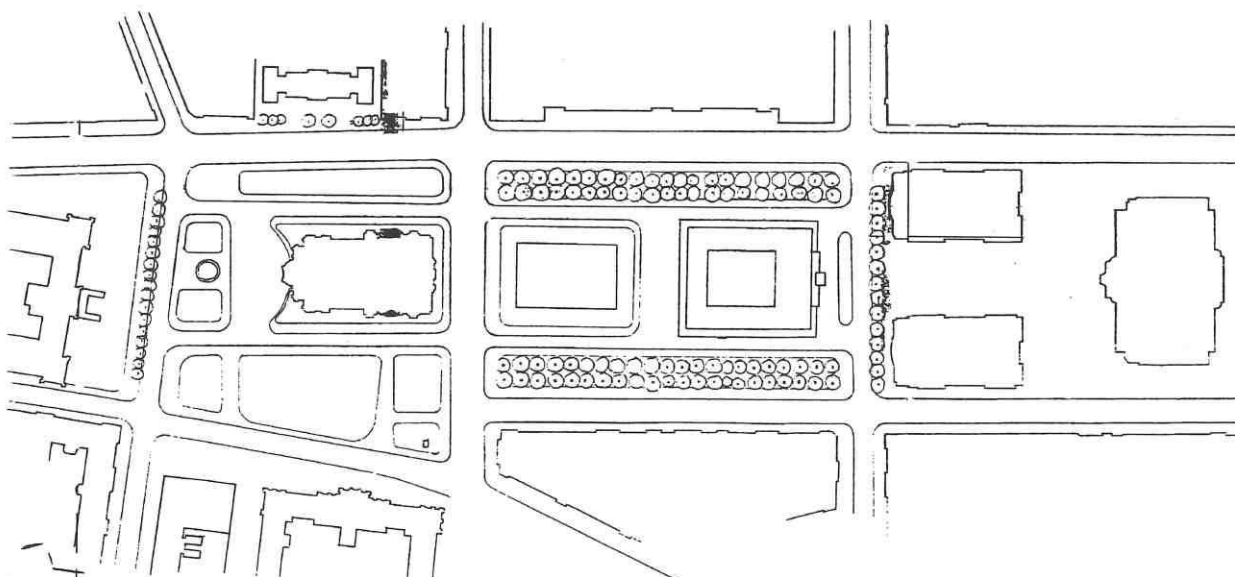
mogućnosti i 1956. predlaže gradnju južno od Vukovarske avenije u produženoj Runjaninovoj ulici, danas Đure Salaja, u sklopu budućih fakultetskih zgrada. Danas se na potezu između Vukovarske i Slavonske avenije, a duž Salajeve ulice, nalaze nove zgrade Otvorenog sveučilišta, Filozofskog fakulteta i dvije cjeline Fakulteta strojarstva i brodogradnje.

Naredne godine Narodni odbor kotara Zagreb donosi definitivnu odluku o izboru gradilišta u sklopu budućega fakultetskog kompleksa. Profesor Albinija izrađuje u siječnju 1957. malu idejnu studiju Muzičke akademije i Akademije kazališne umjetnosti. Koncepcija je bila da se uz polivalentnu dvoranu smjesti monolitan višekatni volumen s pratećim sadržajima. Rektor Franjo Lučić i profesorski zbor nisu bili oduševljeni odlukom Narodnog odbora i na osnovi idejnog rješenja Alfreda Albinija iz travnja 1957. upornim su djelovanjem uspjeli ishoditi načelnu suglasnost za gradnju na Mažuranićevoj trgu. Idejnim je rješenjem bilo predviđeno rušenje zgrade "Kola" i "Sokola" arhitekata Ferde Kondrata i Matije Antoleca te gradnja dvokatne zgrade Muzičke akademije i rektorata Akademije likovnih umjetnosti. Ispred zgrade predviđen je ukrasni bazen s vodom u kojoj bi se zrcalili sjeverno pročelje zgrade i okolni drvored. Zgrada je zamišljena kao robustan kompaktni volumen kojem se u središtu nalazi dvorana za produkcije, a kružno su postavljeni prateći nastavni prostori. Suglasnost je bila načelna, jer je postavljen uvjet da Muzička akademija nakon rušenja zgrade "Kola" i "Sokola" mora osigurati zamjenske prostore sadašnjim korisnicima zgrade. Postavljanje takvog uvjeta nekome tko je i sam beskućnik potpuno je onemogućilo daljnje razmišljanje o izgradnji na Mažuranićevoj trgu.

Drugo razdoblje traje od rujna 1959. do travnja 1962. godine. U tijeku 1959. rektor Lučić i arhitekt Albinija predlažu gradnju na zemljištu između Varšavske ulice i Kazališnog trga. Planerska je zamisao da se istočna strana Kazališnog trga uz zgradu "Školske knjige" produži u široku "aveniju" do Ilice u smjeru Mesničke ulice. Prema toj zamisli stvorio bi se izdužen jednokatni volumen, gdje bi se nalazila dvorana s 520 mjesta. Arhitektonska kompozicija bila bi naglašena dvama poprečno smještenim višekatnim volumenima, između kojih bi se nalazio prolazni kortil. Narodni odbor općine Donji grad prijedlog glatko odbija, zbog mogućih problema s vlasništvom nad zemljištem. U prijedlogu se zaista nije vodilo računa o samostanskom vrtu u vlasništvu crkve i o školskoj zgradi u Varšavskoj ulici. Rektor i profesorski zbor ne posustaju i potkraj godine obnavljaju zahtjev za dodjelu Vranicanijeve poljane na Strossmayerovu šetalištu. Zahtjev se

Alfred Albini, Muzička akademija i Akademija dramske umjetnosti na produljenoj Runjaninovoj ulici (Đure Salaja), siječanj 1957. / Alfred Albini, The Academy of Music and The Academy of Theater on extended Runjaninova Road, January 1957

Alfred Albini, Muzička akademija i rektorat Akademije likovnih umjetnosti na Mažuranićevom trgu, travanj 1957. / Alfred Albini, The Academy of Music and The Rectorate of Academy of Art on Mažuranić Square, April 1957

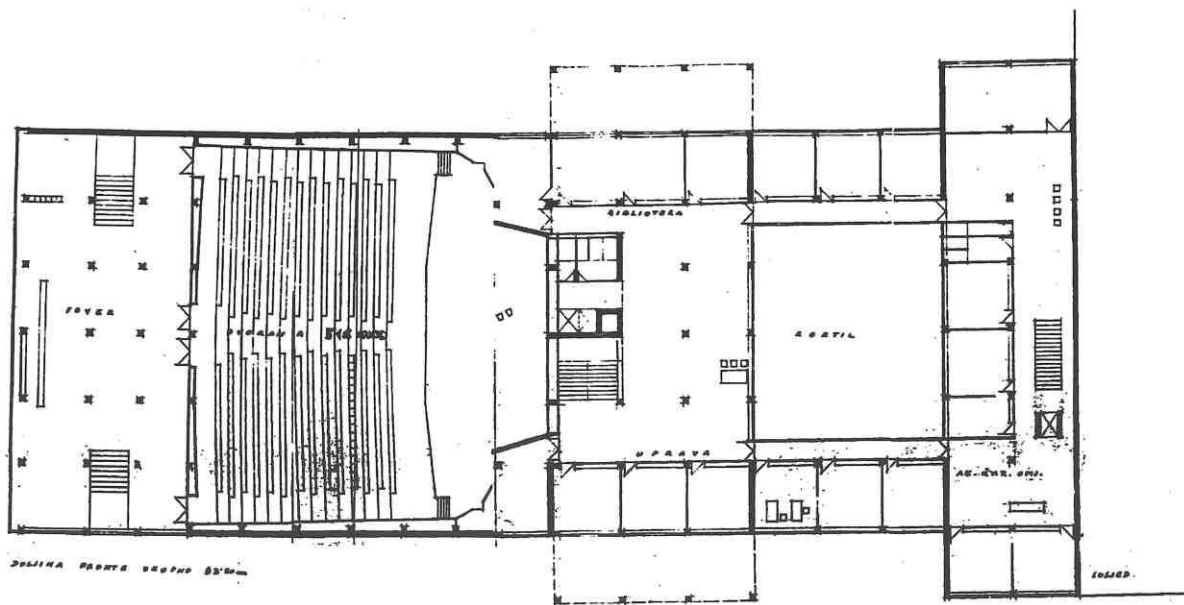
temeljno na prijedlogu Alfreda Albinija iz siječnja 1960. Arhitektonska kompozicija zasnovana je na dvokatnom volumenu dvorane ravnoga krova uz Strossmayerovo šetaliste i trokatnom volumenu uz Vranicanijevo ulicu. Ulazi za publiku i studente predviđeni su sa sjeverne strane, a uz Popov toranj i sadašnje zgrade bilo bi polujavno otvoreno dvorište. Narodni odbor općine Gornji grad sada prvi put izdaje pozitivno rješenje kojim odobrava gradnju na Gornjem gradu. Rektor Franjo Lučić, dekan Milo Cipra i profesorski zbor, svjesni velikoga kulturnog značenja interpolacije nove zgrade u tijekom povijesti oblikovan prostor Gornjega grada, odlučuju za izradu idejnog projekta raspisati pozivni arhitektonski natječaj u kojemu bi sudjelovali Alfred Albini, Mladen Kauzlarčić i Marijan Haberle. Natječajni arhitektonski program predviđa oko 500 do 550 studenata i ukupno brutto površinu zgrade od 5960 m². U studenom 1961. rektor Lučić i profesorski zbor zatražili su stručno mišljenje Umjetničkog savjeta Saveza arhitekata Hrvatske o sastavu buduće ocjenjivačke porote: prof. Marija Baltić, prof. arh. Juraj Denzler, arh. Mladen Fučić, arh. Zdenko Kolacio, prof. arh. Josip Seissel, prof. Tihomil Stahuljak, arh. Srđa Šeferov, arh. Ivan Zemljak, dekan Milo Cipra, rektor Franjo Lučić i prof. Natko Devčić. Nakon nekoliko održanih sastanaka Srđa Šeferov, predsjednik Saveza arhitekata Hrvatske, pismeno je izložio nekoliko prijedloga usmjerenih na aktivnije uključivanje Saveza u pripremu pozivnog arhitektonskog natječaja. Umjesto isključivo pozivnog natječaja predlaže se kombinacija pozivnog i javnog natječaja, kao "najmoralnijeg" i "najkorisnijeg oblika" izbora arhitekta. Zatraženo je zapravo potpuno otvaranje natjecanja za sve zainteresirane arhitekate. Predloženo je ujedno da se u broj pozvanih uključe arhitekti Miroslav Begović, suradnik JAZU i Aleksandar Dragomanović, asistent na Arhitektonskom fakultetu. U ocjenjivačku porotu nužno je da uđe i majstor arhitekt Drago Ibler, profesor na Umjetničkoj akademiji. Izuzetno je važna spoznaja da je gradilište na Vranicanijevoj poljani prostorno premaleno, a arhitektonski i povijesno preosjetljivo za djelovanje kompleksnog organizma Muzičke akademije sa stalnim pokusima i produkcijama. Profesorski zbor i ocjenjivačka porota zajednički bi imali potražiti adekvatnije gradilište u novim dijelovima grada. Profesorski zbor bio je izrazito nesclon prihvaćanju navedenih prijedloga. Osnovni razlog bio je strah da bi se i ovako krhka zamisao gradnje posvema raspala. Na sredini veljače neznatno je promijenjen sastav ocjenjivačke porote: prof. Baltić odlazi a ulaze dr. Milan Prelog i arh. Kazimir Ostrogović. Istodobno s pripremama za raspis arhitektonskog natječaja rektor prof. Franjo Lučić počeo je tražiti načine kako da uspostavi kontakt s visokim činovnicima državne administracije. Osnovni cilj bio je prikupiti potrebna financijska sredstva za raspis natječaja i početak gradnje. Nakon brojnih pokušaja i medijskih apela uspješno je uspostaviti kontakt s Jakovom Blaževićem, predsjednikom Izvršnog vijeća Sabora NR Hrvatske, koji je u listopadu 1961. glatko odbio osigurati sredstva za početak gradnje. Iako je još možda postojala

neznatna mogućnost da se sredstva nekako osiguraju, cjelokupna je rasprava zaključena u ožujku 1962. godine. Marija Baltić, direktorica Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Zagreba, odlučno je zahtijevala odustajanje od gradnje na Vranicanijevoj poljani. Osnovni je razlog prevelik arhitektonski program koji bi trebalo interpolirati u prostor Gornjega grada. Predložen je izbor drukčijeg gradilišta u novijim dijelovima grada.

Nakon što je autoritativnim stavom prof. Baltić definitivno onemogućena gradnja na Vranicanijevoj poljani, u trećem razdoblju, od prosinca 1962. do ožujka 1969. godine, tražit će se mjesto za gradnju na prostoru Trnja, južno od željezničke pruge. U međuvremenu, dok su još bile otvorene različite mogućnosti izbora gradilišta, u kolovozu 1963. dekan Milo Cipra, prof. dr. Krešo Kovačević, prof. Natko Devčić, prof. Slavko Zlatić, Mijo Russo i arh. Marijan Haberle, direktor APB "Forum", izradili su arhitektonski program za zgradu s netto površinom od 3628 m². Prof. Ivo Malec iz Pariza je upozorio na potrebu preciznijeg određivanja arhitektonskog programa, posebno za elektroakustičke studije unutar Muzičke akademije. Mjesec dana kasnije sklopljen je ugovor između Muzičke akademije i APB "Forum" o izradi investicijskog programa i idejnog projekta. U prosincu 1963. dekan Milo Cipra ishodio je suglasnost na gradilište omeđeno sa sjevera željezničkom prugom, sa zapada Miramarskom cestom, a s juga zgradom Gradske vijećnice.

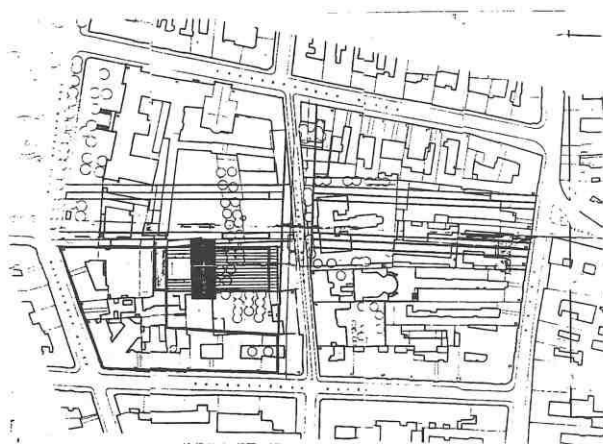
U siječnju naredne godine arhitekt Marijan Haberle i konstruktor docent ing. Eugen Ehrlich izradili su investicijski program i idejni projekt zgrade Muzičke akademije s brutto površinom 7900 m². Arhitektonska kompozicija bila je zamišljena oko središnjega jednokatnog horizontalnog volumena gdje su se nalazili svi zajednički sadržaji s dvoranom za 400 mjesta. Osnovni je element organizacije prostora središnje smješten patio. U tri trokatna dodatka nalazili su se nastavni prostori. Osnovni horizontalni volumen konstruktivno je postavljen na stupovima, pa je prizemlje ostavljeno potpuno prohodno. Projekt je sjajno tehnički obrazložen, a oblikovanje je u skladu s vrhunskim ostvarenjima zrelog Haberleova opusa. Novost je prijedlog gradilišta koje je omeđeno sa sjevera željezničkom prugom, s istoka Miramarskom cestom, a s juga stambenom zgradom arhitekta Drage Galića u Aveniji Vukovar.

U tijeku 1964. godine traje nedoumica da li graditi sa zapadne ili istočne strane Miramarske ceste. U rujnu je na prijedlog Većeslava Holjevca, predsjednika Odbora za društvene djelatnosti Izvršnog vijeća Sabora SR Hrvatske, i Pere Pirkera, predsjednika Skupštine grada, napokon odlučeno da se gradi istočno od Miramarske ceste na gradilištu omeđeno sa sjevera željezničkom prugom, s istoka budućim stambenim zgradama arh. Kazimira Ostrogovića, s juga benzinskom crpkom i zgradom Gradske vijećnice. U međuvremenu su trajala natezanja s upravom za neprivredne

Alfred Albini, Muzička akademija i Akademija dramske umjetnosti na produžetku istočne strane Kazališnog trga uz zgradu "Školske knjige" do Llice, 1958.

Alfred Albini, *The Academy of Music and The Academy of Theater near Theater Square, 1958*

investicije Izvršnog vijeća Sabora SR Hrvatske o načinu osiguranja financijskih sredstava za nužne građevinske predradnje. U međuvremenu je, u tijeku veljače 1967. godine, bez ikakva obrazloženja zemljište dodijeljeno drugom korisniku. Iako ni taj drugi korisnik nije ništa učinio sa zemljištem, cijela je priča zaključena u ožujku 1969. mišljenjem Zavoda za komunalnu djelatnost grada. Osnovni stav bio je da bi gradnja zahtijevala previše zamjenskih stanova zbog potrebnih rušenja velikog broja postojećih individualnih stambenih kuća. Tako je postupak još jednom vraćen na početak.

Četvrto razdoblje traje od listopada 1969. do prosinca 1977. godine. Osnovno je obilježje uporno nastojanje da se javnost upozna s očajnim nedostatkom nastavnog prostora na Muzičkoj akademiji. Nakon što su definitivno zaustavljena oba prijedloga u čijoj se razradi najdalje otišlo, dekan Milo Cipra i prof. Rudolf Matz upućuju apel javnosti da se barem nekako započne rješavati neprestani problem nedovoljnog prostora. Pomišljalo se čak na privremena rješenja u obje postojeće zgrade u Gundulićevoj 6-6a. Jedan takav primjer bila je skica arh. Božidara Tušeka iz travnja 1970. za prigradnju na postojeće zgrade Hrvatskoga glazbenog zavoda i Muzičke akademije sa zapadne dvorišne strane. Sve do prosinca 1970. traje natezanje oko negativnog mišljenja Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture, koje je Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu definitivno potvrdio. Daljnji je primjer iz rujna 1973. kada prof. arh. Ante Marinović-Uzelac i arh. Slobodan Jovičić, APB "Plan", rade projekt dogradnje tavanškog prostora i adaptacije dvorišnog dijela obiju zgrada.

U tijeku 1977. prodekan prof. Stanko Horvat i prof. Stjepan Radić, predsjednik Savjeta, promemorijom upozoravaju Republički sekretarijat za građevinarstvo i Republički sekretarijat za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu na dramatičan nedostatak prostora. Vrlo vrijedna biblioteka sa 60.000 primjeraka smještena je na približno 43 m². Upisanih 330 studenata koristi se s 284 m² nastavnog prostora, što je manje od 1 m² po studentu. Arh. Branko Kincl i arh. Mirko Maretić, Zavod za arhitekturu Arhitektonskog fakulteta, u komparativnoj su studiji dokazali da je minimalni europski normativ negdje oko 10 m² po studentu.

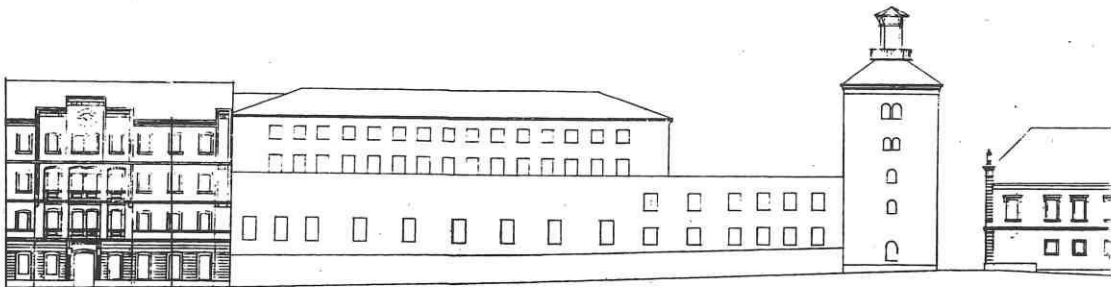
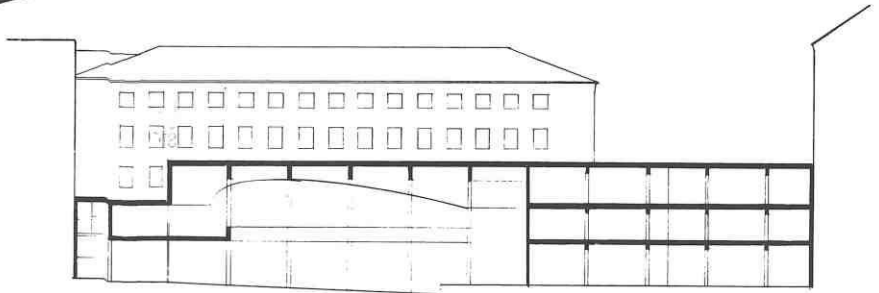
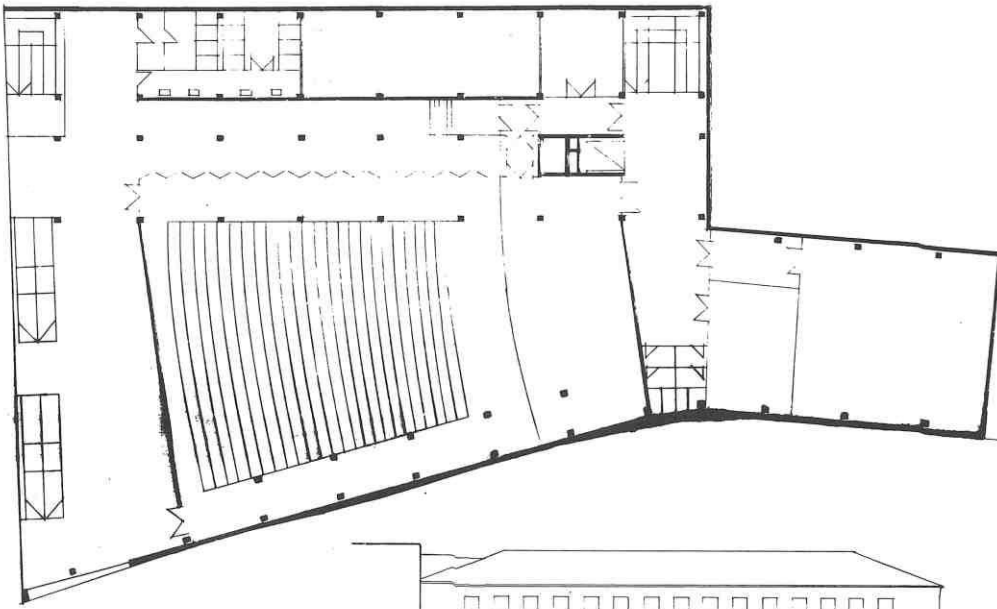
Nakon neuobičajeno dugog prekida, naredno peto razdoblje traje od veljače 1987. do lipnja 1989. godine. Obilježeno je veoma žustrom i medijski dobro praćenom inicijativom Slavka Goldsteina, predsjednika Židovske općine u Zagrebu, akademika Vladimira Stipetića, rektora Sveučilišta u Zagrebu, i dekana prof. Frane Paraća. Osnovna je zamisao zajednička gradnja zgrade Muzičke akademije, Židovskoga kulturnog centra i sinagoge na mjestu nekadašnje sinagoge u Praškoj ulici br. 7. Arhitektonski program predvidio je između 5000 i 7000 m², gdje bi se smjestila biblioteka Lavoslava Šika (oko 40.000 primjeraka), polivalentna dvorana s 250 do 300 mjesta, sinagoga za 100 do 150 vjernika, spomen-prostor i višenamjenske društvene prostorije. Preostalu površinu iskoristavala bi Muzička akademija s predviđenih 500 studenata. Židovska općina ponudila je pomoć u pronalaženju inozemnih financijskih kredita za gradnju uz najpovoljnije uvjete otplate. U ožujku 1987. određen je i tok buduće izgradnje. U tijeku godine ishodile bi se potrebne suglasnosti društveno-političkih organizacija, raspisao međunarodni javni arhitektonski natječaj za izbor arhitekta i izradio glavni i izvedbeni projekt. Izgradnja objekta predviđena je za 1989. godinu. Aproximativno je određena cijena izgradnje na 4.500.000 US dolara. Jedan je od problema bio to što je Generalnim urbanističkim planom Zagreba bila predviđena izgradnja robne kuće u Praškoj ulici 7. Arhitekt Boris Morsan osvojio je svojedobno prvu nagradu na natječaju za projekt robne kuće. U međuvremenu je prijedlog Muzičke akademije i Židovske općine dospio na odobrenje u Komitet za građevinarstvo, komunalne i stambene poslove općine Centar, koji je zatražio stručno mišljenje Urbanističkog zavoda grada. Čelni stručnjaci zavoda arh. Slavko Dakić i arh. Boris Bakal dostavili su u travnju 1987. pismeno tumačenje odredbi Odluke o donošenju Generalnog urbanističkog plana Zagreba. Glavni je zaključak bio da ne postoji prepreka udovoljenju zahtjeva svih potencijalnih pretendena na gradnju u Praškoj 7. Moguće je sagraditi zgradu u kojoj bi bile smještene i robna kuća, i Muzička akademija, i Židovska općina sa sinagogom. Politički još važniju potporu prijedlogu Goldsteina, Stipetića i Paraća dala je u travnju 1988. radna grupa Predsjedništva CK SKH za društvena pitanja religije u sastavu: Celestin Sardelić, Mladen Žuvela, Goran Radman, Zdenko Svete, Branko Bošnjak, Božo Rudež, Marinko Panić i Braslav Karlič. Istodobno s pribavljanjem političkih suglasnosti traju pripreme za definiranje načina financiranja čitave zamisli. Slavko Goldstein u rujnu 1988. odlazi u London gdje u Institute for Jewish Affairs i Anglo-Jewish Society ispituje mogućnosti za inozemno kreditiranje predviđene izgradnje. U isto vrijeme mr. Nenad Porges, predsjednik Izvršnog odbora za izgradnju Židovskoga kulturnog centra, u pismu Izvršnom vijeću Skupštine grada Zagreba predlaže da u pripremi raspisivanja međunarodnog arhitektonskog natječaja i utvrđivanja uvjeta za uređenje prostora sudjeluje Urbanistički zavod grada. Izuzetnu dinamiku tih aktivnosti u lipnju 1989. potpuno zaustavlja arh.

Marina Matulović-Dropulić, predsjednica Komiteta za prostorno uređenje i komunalne poslove Skupštine grada Zagreba, inzistirajući na formalnoj strani upravnog postupka. Razlog zaustavljanja pokušao se objasniti tvrdnjom da se inicijativom Goldstein-Stipetić-Parać nije striktno poštovao upravni postupak. "Put kroz institucije državne administracije" morao bi ići onim pravcem - koji je zacrtala još u listopadu 1986. Skupština grada Zagreba donoseći Odluku o izradi Provedbenog urbanističkog plana "Donjega grada": Urbanistički zavod grada i Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture izradili su prijedlog Provedbenog plana, koji tek ima ići na javni uvid i raspravu po mjesnim zajednicima. Prije javne rasprave potrebno je izraditi prostorne studije kao alternativna rješenja u odnosu na prijedlog Provedbenog plana. Osnovana je Komisija za stručnu ocjenu prostornih studija za pojedina područja Donjega grada, koja je imala predložiti jednoznačna rješenja Izvršnom vijeću Skupštine grada. Rezultate javne rasprave zajedno s ocjenama prostornih studija treba ugraditi u konačni prijedlog kojim bi se definitivno odredila konkretna namjena za pojedine lokacije, pa tako i za Prašku ulicu br. 7. Nakon što bi se provela takva prilično zamršena procedura, Skupština grada donijela bi Odluku o donošenju Provedbenog urbanističkog plana "Donji grad". Osnovna je značajka takvog objašnjenja inzistiranje na formalnoj strani upravnog postupka koji, usprkos uloženu naporu da se stvori dojam preciznosti, u biti nije jednoznačan.

Šesto je razdoblje od sredine prosinca 1990. do kolovoza 1993. godine. Utemeljiteljska prva sjednica Inicijativnog odbora za izgradnju zgrade Muzičke akademije održana je u prosincu 1990. godine. Dr. Žarko Domljan, predsjednik Sabora, izabran je za predsjednika, a zamjenici su dekan prof. Igor Gjadrov i prof. Frano Parać. U tijeku rasprave iskristalizirale su se dvije mogućnosti za gradnju - ili na Vranicanijevoj poljani, prema studijama prof. arh. Alfreda Albinija, ili uz Koncertnu dvoranu "Vatroslav Lisinski" neposredno uz Paromlin. Na drugoj sjednici Inicijalnog odbora, koja je održana u siječnju 1991. godine, odlučivalo se o konačnom izboru mjesta za gradnju. Dr. Žarko Domljan predlagao je gradnju uz Paromlin zbog blizine Koncertne direkcije i Koncertne dvorane "Vatroslav Lisinski". Mr. Slavko Dakić opredijelio se za Vranicanijevu poljanu zbog izuzetne urbane vrijednosti, koja se ne bi smjela komercijalizirati gradnjom hotela. Na osnovi projekta Alfreda Albinija ostvario bi se antologijski objekt u povijesnom ambijentu Gornjega grada. Mogući nedostatak prostora mogao bi se nadoknaditi zauzimanjem tavana i podruma susjednoga Republičkog hidro-meteorološkog zavoda. Prijedlog je jednoglasno prihvaćen nakon što ga je elokventno podupro akademik Andro Mohorovičić.

U ožujku 1991. godine, na sastanku uže radne grupe Inicijalnog odbora u sastavu: prof. Frano Parać, doc. Haris Nonweiler, mr.

Alfred Albini, Muzička akademija na Vranicanijevoj poljani, 1960./Alfred Albini, The Academy of Music on Vranicany Field, 1960

Slavko Dakić, prof. dr. Sena Sekulić i ing. Sergije Waniek, odlučeno je da se dalje razradi projekt Albini-Sekulić iz kolovoza 1981. s ukupnom bruto površinom od oko 6500 m². Osnovna je odlika arhitektonske kompozicije suptilno poštovanje nekadašnje dispozicije volumena na parceli. Potpuno je poštovana linija nekadašnjega gradskog bedema, koji je i uključen u oblikovanje južnog pročelja. Na južnom dijelu predviđeni su nastavni prostori, a dvorana se nalazi na sjevernoj strani uz Vranicanijevu poljanu. Prema Popovu tornju i postojećim zgradama zadržano je dvorište koje je preoblikovano u polujavni pristupni trg, gdje bi bio glavni ulaz. Oblikovanje južnog pročelja na Strossmayerovu šetalištu minimalistički je decentno. Slavko Dakić, direktor Zavoda za planiranje razvoja i zaštitu čovjekova okoliša, preuzeo je izradu prijedloga i utvrđivanje uvjeta uređenja prostora.

U lipnju 1991., na trećoj sjednici Inicijalnog odbora za izgradnju, odlučeno je da se započne s pripremnim radovima otvaranja gradilišta i arheološkim istraživanjima. Organizaciju stručne ekipe arheologa preuzeo bi Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, a Zavod za arhitekturu Arhitektonskog fakulteta izradio bi idejni projekt prema revidiranom idejnom rješenju iz lipnja 1991. godine. U istom mjesecu održan je sastanak koji je pripremila arh. Marina Matulović-Dropulić, predsjednica Izvršnog vijeća Skupštine grada, s mr. Stipom Milanovićem iz Ministarstva znanosti, tehnologije i informatike, Nikom Rubin-Tunić iz Fonda kulture grada Zagreba, Božom Biškupićem iz Fonda kulture Republike Hrvatske, Andrijom Valentom iz Fonda usmjerenog obrazovanja Republike Hrvatske, prof. Franom Paraćem, doc. Harisom Nonveilerom, ing. Harijem Vladovićem-Reljom i ing. Sergijem Waniekom iz Interkonzaltinga. Osnovni je zaključak sastanka da je osigurana svega trećina novca za financiranje pripremnih radova, a svi ostali sudionici tek se moraju posavjetovati o mogućim načinima financiranja.

U prosincu 1991. godine, na 50. sjednici Izvršnog vijeća Skupštine grada Zagreba, utvrđeni su uvjeti uređenja prostora za gradnju zgrade Muzičke akademije na Vranicanijevoj poljani.

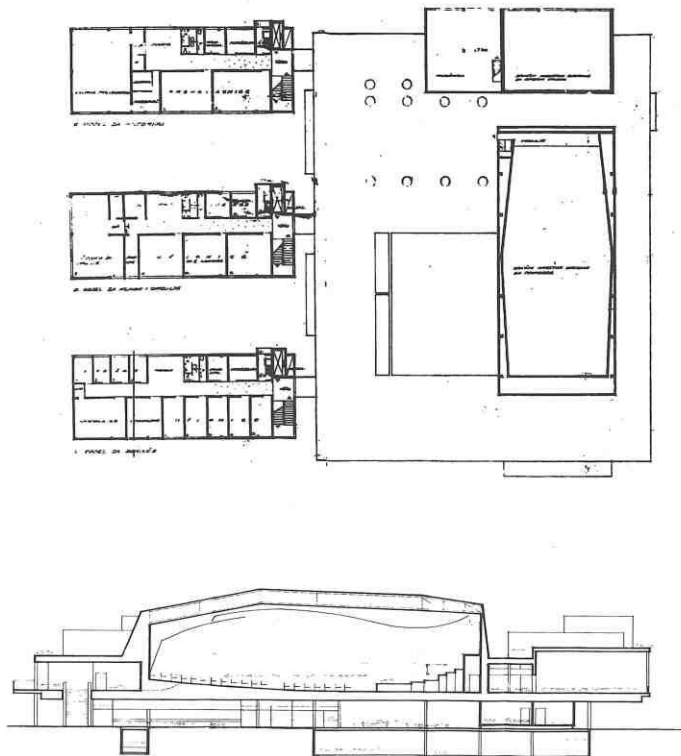
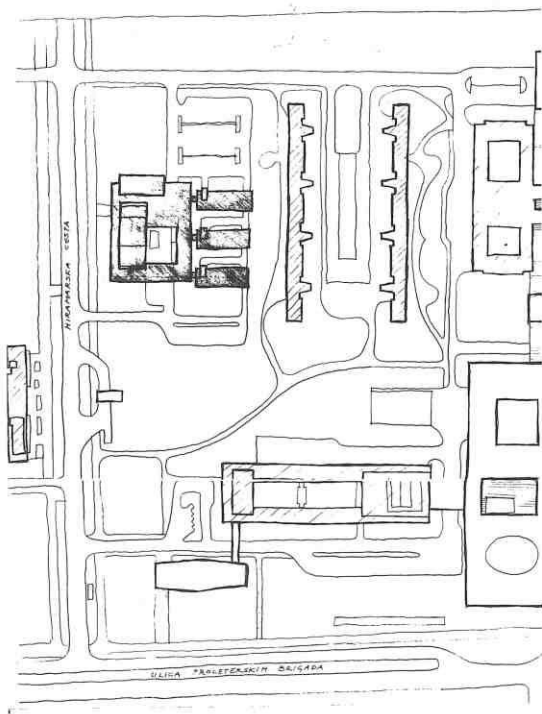
U 1992. godini dekan prof. Prerad Detiček i ing. damir Hudeček, voditelj konzalting službe, pripremili su niz preliminarasnih razgovora s velikim građevinskim poduzećima. Željelo se da se nekako pronađe način za kreditiranje početnih pripremnih radova na gradilištu. Cilj je bio barem otvoriti proces građenja, bez obzira na moguće vrijeme njegova trajanja.

Zaključak je svih tih napora nejasna koncepcija kulturnog i političkog razvoja grada Zagreba u drugoj polovici 20. stoljeća, koji se, usprkos svim planerskim metodama, ipak razvijao poprilično stihijski. Koncepcija razvoja mogla bi se najopćenitije opisati kao neprestano sučeljavanje pojedinih interesnih grupa, koje su, da bi uspjele ostvariti bilo kakvu gradnju, morale do krajnosti ispolitizirati osnovnu svrhu gradnje. U takvoj situaciji

mišljenje profesorskog zbora Muzičke akademije da se treba izabrati potpuno regularni put, koji se može opisati kao "prosvjetiteljski put kroz institucije", nužno je naišlo na prilično nerazumijevanje. Sredstvo usporavanja i preusmjerivanja svih napora uporno je inzistiranje administracije na upravnom postupku, koji je s vremenom postajao sve zamršeniji. Upravni postupak postupno postaje jedini razlog djelovanja, pri čemu uopće nije važno što se želi postići i kakva je kvaliteta konačnog rješenja.

Izgradnju Muzičke akademije na Vranicanijevoj poljani trebalo bi promatrati u sklopu rješenja cijeloga Strossmayerova šetališta. Glavni je problem pritom kako arhitektonski oblikovati pješačke uspone iz Mesničke i Tomičeve ulice te Zakmardijevih stuba. Daljnji je korak uređenje prostora šetališta sa svim pratećim urbanim inventarom (klupama, rasvjetom, ogradom) i odgovarajućim popločenjem. U procesu revitalizacije bilo bi neobično važno obnoviti zgradu gimnazije i cjelovito riješiti krajnji jugoistočni dio Muzejsko-galerijskog centra "Gradec" s gimnazijskim i samostanskim vrtom. Pri interpolaciji zgrade Muzičke akademije svakako bi se moralo izbjeći stvaranje pretjerano velike, a samim time i arhitektonski neprilagođene, zgrade u povijesno definirani prostor Gornjega grada. U arhitektonsku koncepciju buduće izgradnje trebalo bi uključiti čitavu zgradu. Republičkog hidro-meteorološkog zavoda, koja bi mogla poslužiti za definiranje glavnog ulaza sa zapadne strane iz sadašnjeg vrta. Pri izboru projektanta za cjelokupno rješenje Strossmayerova šetališta i zgrade Muzičke akademije postoje naposljetku ipak samo dva načina. Prvi je da najviši predstavnici državne administracije izravno naruče izradu arhitektonskog projekta od pojedinog uvaženog arhitekta. Osnovna je prednost odustajanje od stvaranja "ad hoc" grupe pojedinaca koji nikada prije nisu zajedno djelovali, što je bila praksa osamdesetih godina pri velikim državnim naručbama za javne gradnje u Zagrebu. Dosadašnje arhitektonsko djelovanje pojedinca može biti sasvim dovoljna garancija da će se dobiti cjelovito i kompleksno arhitektonsko ostvarenje. U tom slučaju predstavnici državne administracije snose i zasluge i odgovornost za izbor arhitekta i kvalitetu konačnog ostvarenja. Jedan od najsuvremenijih europskih primjera jest rekonstrukcija i dogradnja Louvrea: predsjednik republike François Mitterand u suradnji s ministrom kulture Jacquesom Langom oktroiranjem je odlukom postavio proslavljenog arhitekta Ieoha Minga Peia za glavnog projektanta. Početna odluka izazvala je bure prosvjedovanja, ali je konačno ostvarenje prihvaćeno uz opće odobravanje.

Najbolji primjer kako direktno preuzimanje i prenošenje pojedinih europskih modela odlučivanja i upravljanja u domaću sredinu prati prilično čudna sudbina otužna su događanja sedamdesetih godina prilikom pretvaranja Jezuitskog samostana u Muzejsko-galerijski centar. Na osnovi, najblaže rečeno, krajnje nespretne

Marijan Haberle, Muzička akademija na Miramarskoj cesti, 1964 / Marijan Haberle, The Academy of Music on Miramarska road, 1964

konačne dogradnje očito je da se ne možemo previše pouzdati u prosuđivanje predstavnika državne administracije. Nepobitna je činjenica da ne postoji ni minimalan javni korektiv odluka administracije u obliku arhitektonske kritike u dnevnim novinama ili stručnoj publicistici. U društvu nije dovoljno razvijena potreba a ni svijest o nužnosti sustavnoga kritičkog analiziranja zbivanja u gradogradnji i arhitekturi na cijelom području grada Zagreba. Nepostojanje sustavne i neprekidne arhitektonske kritike u dnevnim medijima omogućilo je da prevlada paleotehničko shvaćanje grada kao golema stroja za življenje umjesto antropomorfno shvaćanja grada kao estetiziranog i humaniziranog obitavališta ljudi.

Iz osnovnih nedostataka opisanog postupka proizlazi drugi način, koji je svojedobno predlagao arhitekt Viktor Kovačić u polemikama vodenim 1906. godine iz izboru projektanta za današnju palaču Sabora na Markovu trgu. Pri izboru arhitekta za ovako osjetljive interpolacije u povijesnu jezgru trebalo bi raspisati javni arhitektonski natječaj za hrvatske arhitekate. Ocjenjivačka porota ne bi smjela biti preglomazna i morala bi biti multidisciplinarno sastavljena od stručnih osoba (arhitekata, kipara, slikara, književnika, povjesničara umjetnosti). Predsjednik ocjenjivačke porote ne bi bio iz redova profesionalnih političara, već bi trebalo izabrati renomiranoga europskog arhitekta ili povjesničara umjetnosti, poput Hansa Holleina, Rafaella Monea, Manfreda Tafurija. Najvažnije je što bi se takvom organizacijom izbora arhitekta postigla potpuna nezavisnost od nejasnog ukusa pojedinaca bilo

iz struke bilo iz politike. Visoka razina stručnosti osigurala bi sudjelovanje pojedinaca razvijenog senzibiliteta za prostorne i arhitektonske probleme. Ocjenjivalo bi se tada prema europskim kriterijima vrijednosti, jer bi presudna bila riječ predsjednika ocjenjivačke porote. Dugoročna posljedica bila bi uspostavljanje određene kulturne vertikale nesumnjive europske vrijednosti, koja bi zasigurno snažno utjecala na stvaralački razvoj mladih hrvatskih arhitekata. O pouzdanosti i sigurnosti metode svjedoči visok europski domašaj nekoliko izuzetnih arhitektonskih ostvarenja kao što su zgrada Sveučilišne biblioteke, Burza, crkva sv. Blaža i hotel "Esplanade", djela arhitekata izabranih na opisani način.

Bilješka:

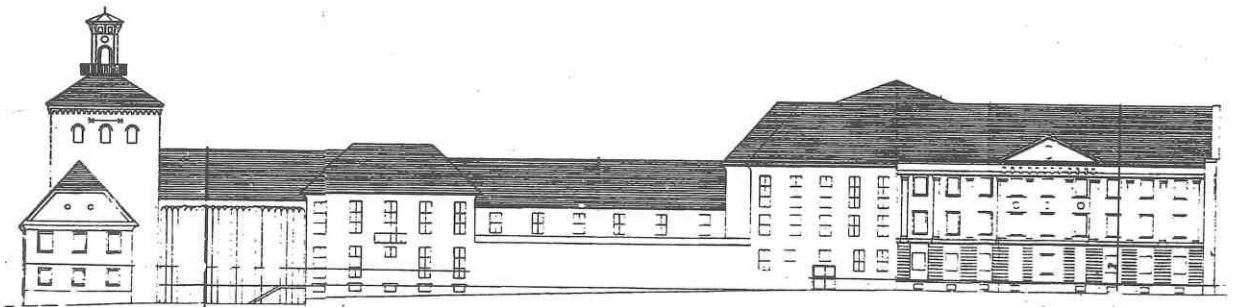
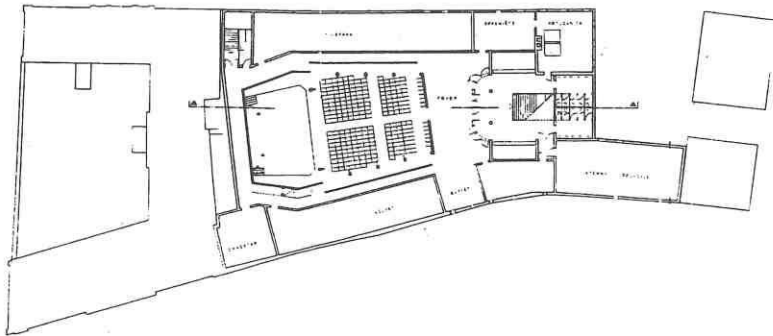
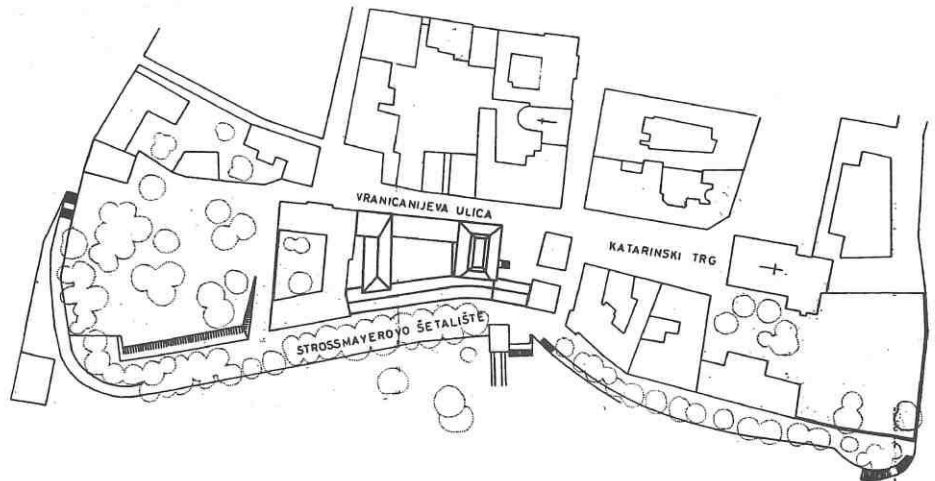
Za ovaj napis upotrijebljeni su isključivo dokumenti i arhitektonski projekti iz arhiva Muzičke akademije, Gundulićeva 6a.

Summary

Zlatko Jurić: "The Academy of Music"

The story about all the attempts of convincing the authorities and the public of the necessity to build the new Music Academy is a long one, and the entire history of the course of events could well serve to mirror the relation of the state administration to cultural and university institutions of a civil society. The period covering the second half of the 19th and the first half of the 20th century distinguishes itself by precise and clear awareness about the

Alfred Albini - Sena Sekulić,
 Muzička akademija na
 Vranicanijevoj poljani, 1981.
 Alfred Albini - Sena Sekulić, The
 Academy of Music on Vranicany
 Field, 1981

importance of such institutions in the process of building a metropolis. One of the key documents is the Grahor-Bedeković General Regulatory Elements from 1865, which has laid out the general concept clearly. The cultural, economical and political institutions, which were to be formed and for which the buildings were to be built were precisely defined, in order to give Zagreb the character of the national metropolis. The construction of the Croatian Institute for Music in Gundulićeva Street 6 in 1876, after the project by the planning and building company Grahor & Klein, and reconstruction on Gundulićeva Street 6a in 1895 after the project by the Architectural Atelier Šafranek & Wiesner, was the realization of earlier defined objects. Both buildings satisfied for the growing number of students and all the performing requirements up to 1920. Between two wars the Croatian Institute

for Music and The Academy of Music" were separated. Both buildings remain in the ownership of the Croatian Institute for Music, and The Academy of Music becomes a sublettee and remains so up to nowadays. The space collapse began after the Second World War. The number of students grew and the space could not satisfy any more. The Academy's professors kept sending messages about the necessity of getting a new building. Forty years of efforts were met by total indifference of the authorities. The time lapse marked by continual lack of understanding on part of the administration can be divided into several periods during which the proper location for the future building was searched for, and authors were competing with their projects. The most distinguishing projects are those by Alfred Albini and by Marijan Haberle.